

(Käännös)

Turunmaan turvallisuussuunnitelma

17.8.2007

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	3
1.1 TURVALLISUUS	4
1.2 TAVOITTEET	4
1.3 VIRANOMAISTEN TOIMINTA	5
2 TURUNMAA ALUEENA	6
3 PAINOPISTEALUEET	12
3.1 LAPSET JA NUORET	12
3.1.1 Alle kouluikäiset lapset	13
3.1.2 Peruskoulu	13
3.1.3 Vapaa-ajan toiminta	14
3.1.4 Lastensuojelu ja kotona tapahtuva väkivalta	15
3.1.5 Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	15
3.1.6 Nuorten alkoholin- ja huumeidenkäyttö	16
3.1.7 Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö	17
3.2 IKÄÄNTYVÄ VÄESTÖ	17
3.2.1 Tapaturmat ja turvallisuus kotona	18
3.2.2 Ehkäisevät kotikäynnit	18
3.2.3 Dementia ja turvallisuus	18
3.2.4 Tekniset ratkaisut	19
3.2.5 Yksityisten palveluntuottajien ja kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö	19
3.2.6 Muuta	20
3.3 LIIKENNETURVALLISUUS JA YHDYSKUNTASUUNNITTELU	20
3.3.1 Kevyen liikenteen väylät ja katuvalaistus	21
3.3.2 Rattijuopot	21
3.3.3 Meriturvallisuus	22
3.3.4 Kuntien ja viranomaisten välinen yhteistyö	22
3.4 MUUT TOIMENPITEET	22
3.4.1 Erityisryhmien asuinturvallisuus	22
3.4.2 Sosiaalipäivystys	23
3.4.3 Toimintasuunnitelmat erikoistilanteita varten	23
3.4.4 Turunmaan turvallisuuskoordinaattori	24
3.4.5 Yleisiä näkökohtia viranomaistoimintaan	24
4 PÄÄTÖSSANAT	25
LÄHDELUETTELO	26
LIITE 1: TURUNMAALLA TURVALLISUUSTYÖTÄ TEKEVÄT TOIMIJAT	28
LIITE 2: RIKOLLISUUS TURUNMAALLA	29

1 Johdanto

Valtioneuvosto teki 23. syyskuuta 2004 periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta. Sisäisen turvallisuuden ohjelma tarkastelee turvallisuutta ensisijaisesti yksilön näkökulmasta ja ohjelman tavoitteena on lisätä arjen turvallisuutta. Ohjelmassa vahvistettiin strategiset linjaukset ja toimenpiteet vuonna 1999 valtioneuvoston vahvistaman kansallisen rikosentorjuntaohjelman ”Turvallisuustalkoot” päätösten mukaisesti käynnistetyn turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Sisäasiainministeriö asetti 4. huhtikuuta 2005 työryhmän laatimaan ehdotuksen seudullisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja valtakunnallisen mallin laatimiseksi työtä varten. Työryhmä antoi keväällä 2006 kymmenkohtaisen toimintasuunnitelman muodossa ehdotuksen toimenpiteiksi prosessin eteenpäin viemiseksi. Prosessissa on poliisin, kunnan ja pelastuslaitoksen lisäksi mukana myös muita turvallisuustyön kannalta oleellisia toimijoita. Aikataulullisesti turvallisuussuunnitelma tulee sovittaa kunnanvaltuuston työskentelyaikatauluun.

Myös Suomen Kuntaliitto on kehottanut kuntia osallistumaan turvallisuussuunnitelmatyöhön ja suositellut, että turvallisuusasiat liitetään osaksi kunnan normaalia johtamista.

Päällystöopiskelijat, ylikonstaapelit Kenneth Johansson ja Kristian Vidjeskog laativat Turunmaalle turvallisuussuunnitelman oppilastyönään poliisikorkeakoulussa syksyllä 2006. Osana tätä työtä kaikille alueen kunnille lähetettiin kysely, jotta paikalliset näkemykset ja tarpeet voitaisiin ottaa paremmin huomioon. Suunnitelma esiteltiin Turunmaan kunnanjohtajille 9. marraskuuta 2006. Keskustelussa todettiin, että tässä yhteydessä Turunmaalle tärkeitä aihealueita ovat ainakin liikenne, nuoriso ja vanhuksat. Samalla nimitettiin ohjausryhmä, johon kuuluvat poliisipäällikkö Kenneth Ramström (Turunmaan kihlakunnan poliisilaitos), aluepalopäällikkö Torbjörn Lindström (Varsinais-Suomen pelastuslaitos), luutnantti Kim Blomqvist (Länsi-Suomen merivartiosto), sosiaalisihiteeri Helena Smirnoff (Paraisten kaupunki) ja johtaja Klas Nyström (Turunmaan seutu ry).

Turunmaan turvallisuussuunnitelmatyön ohjausryhmä oli yhtä mieltä siitä, että työn lopputuotteena on saatava aikaan toimenpidemalli, jonka pohjalta kunnan ja valtion viranomaiset yhdessä kolmannen sektorin kanssa voivat tehdä yhteistyötä rikosten ehkäisemiseksi ja turvallisuuden parantamiseksi.

Yhteisen turvallisuussuunnitelman laatiminen Turunmaan kunnille annettiin Teresia Blombergin tehtäväksi keväällä 2007. Turunmaan turvallisuussuunnitelma on koottu osin viranomaisten, kuntien ja muiden toimijoiden olemassa olevan kirjallisen aineiston pohjalta ja osin asianomaisten organisaatioiden asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta.

Suunnitelmassa ehdotettujen toimenpiteiden konkretisointi ja toteuttaminen riippuu monessa tapauksessa kuntarakenteesta ja yhteistyöosapuolten välisestä vastuunjaosta.

Ehdotetut toimenpiteet ovat monessa tapauksessa suhteellisen abstrakteja. Tavoitteena on, että nykyisten kahdeksan kunnan valtuustot voivat hyväksyä suunnitelman syksyn 2008 kuluessa ja että toimenpiteet saavat konkreettisemmän muodon, kun Turunmaan uusi kuntarakenne on valmis.

Turvallisuussuunnitelman on tarkoitus olla ns. elävä asiakirja, jota tulevaisuudessa päivitetään jatkuvasti.

1.1 Turvallisuus¹

Turvallisuutta tarkastellaan usein pelkästään rikosentorjunnan näkökulmasta. Käsitteellä turvallisuus voi kuitenkin olla monta eri ulottuvuutta. Käsitteen voi yhdistää kunkin yksittäisen yksilön taloudellisiin, sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin oikeuksiin. Jos lähtökohtana on tällainen turvallisuuskäsite, yhteiskunnan turvallisuuden lisääminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja ehkäiseviin toimenpiteisiin panostamista.

Turvallisuus voidaan jakaa myös erilaisiin tyyppeihin: objektiiviseen ja subjektiiviseen turvallisuuteen. Subjektiivinen turvallisuus kuvaa sitä, kuinka asukkaat kokevat oman asuinympäristönsä, kun taas objektiivisella turvallisuudella tarkoitetaan esimerkiksi tosiasiallista riskiä joutua rikoksen uhriksi (Turvallinen Suomi 2006, s. 5).

Ruotsin kielessä suomen sanalle ”turvallisuus” on kaksi vastinetta: ”trygghet” ja ”säkerhet”. ”Trygghet” ymmärretään subjektiiviseksi, koetuksi turvallisuudeksi, kun taas ”säkerhet” koetaan objektiivisemmin. Suomeksi vastaavassa merkityksessä käytetään joskus myös käsitteitä ”kova turvallisuus” ja ”pehmeä turvallisuus”.

Turvallisuuteen perinteisesti liitettävät viranomaiset (poliisi, pelastusviranomaiset ja rajavartiosto) ovat tärkeitä toimijoita haluttaessa luoda turvallinen yhteiskunta. Vähintään yhtä tärkeää on kuitenkin saada mukaan kunnat, kolmas sektori ja yksityiset toimijat asukkaiden turvallisuudentunteen ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi.

Raportissa Uhkien ennakointia ja hyvinvoinnin kehittämistä (2006, s. 104–105) käsitellään ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen merkitystä turvattomuuden vähentämisessä ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Lopuksi todetaan, että kaiken turvallisuustyön ydin on itse asiassa ihmisten onnellisuuden tunne ja että turvallisuustyön tavoitteena tulee olla asukkaiden yleisen hyvinvoinnin edistäminen.

1.2 Tavoitteet

Turvallisuussuunnitelman tavoitteena on tapaturmien ja rikollisuuden ehkäiseminen sekä asukkaiden turvallisuuden tunteen lisääminen.

---

¹ Kääntäjän huom.: Alkuperäistekstissä tässä luvussa on kuvattu ruotsin kielen käsitteitä ”trygghet” ja ”säkerhet”, jotka molemmat vastaavat suomen kielessä käsitettä ”turvallisuus”.

Laajempaan yleisenä tavoitteena on koordinoitun yhteistyön käynnistäminen viranomaisten ja kuntien keskeisten toimialojen välillä. Yksinomaan viranomaisten välillä tehtävän yhteistyön lisäksi pyrkimyksenä on myös parantaa viranomaisten ja vapaaehtoisjärjestöjen välistä yhteistyötä. Pyrkimyksenä on aikaansaada maanläheistä yhteistyötä, jolla on hyvät toimintaedellytykset. Tavoitteena on myös tutustuttaa eri toimijat toisiinsa yhteistyön helpottamiseksi. Lisäksi halutaan tuottaa kirjallista aineistoa toiminnasta ja seurannasta sekä tutustuttaa kunnalliset viranhaltijat ja asukkaat alueen turvallisuustilanteeseen.

1.3 Viranomaisten toiminta

Poliisin tehtävänä on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi palvelee kansalaisia myös hoitamalla lupahallinnon tehtäviä. Toiminnallaan poliisi huolehtii siitä, että ihmiset voivat nauttia oikeus- ja yhteiskuntajärjestelmän heille takaamista oikeuksista.

Pelastuslaitos huolehtii moninaisista pelastustehtävistä. Pää tavoitteena on ihmisten pelastaminen, mutta myös eläinpelastustehtävät työllistävät pelastuslaitosta. Lisäksi pelastuslaitos toimii ympäristön ja omaisuuden pelastamiseen liittyvissä tehtävissä. Pelastuslaitoksen tehtäväkenttään kuuluu myös väestönsuojelu ja valmiussuunnittelu, ja lisäksi pelastuslaitos tekee aktiivista ennaltaehkäisevää työtä mm. palotarkastusten, valistuksen ja neuvonnan muodossa.

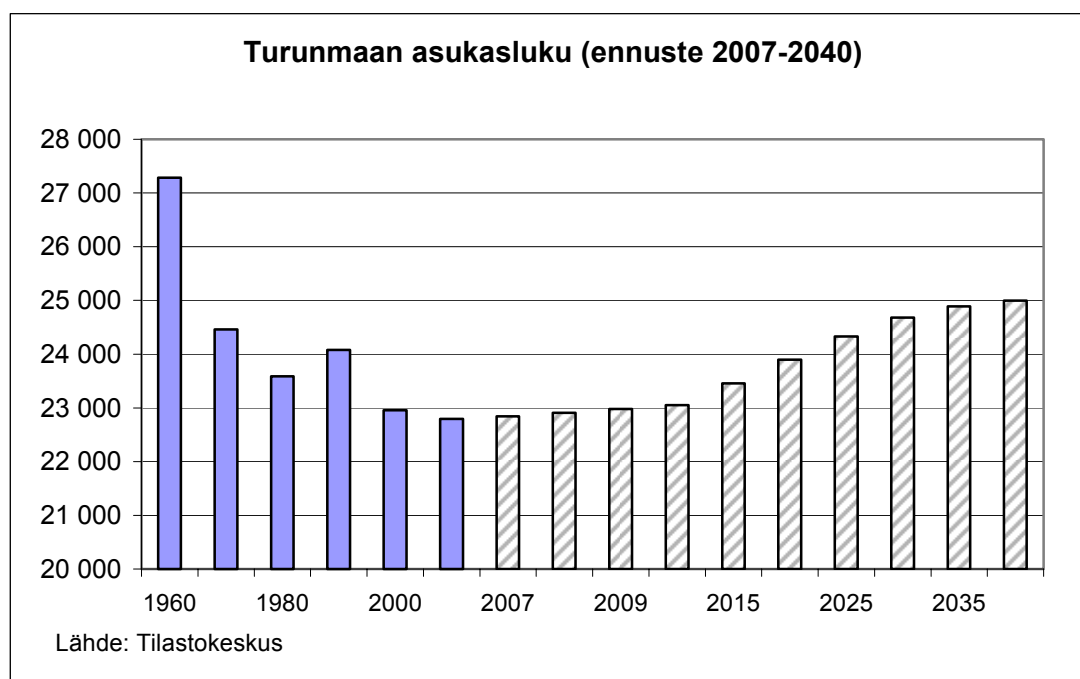
Rajavartiolaitoksen toiminnan päämääränä on rauhallisten ja turvallisten olojen säilyttäminen maamme rajoilla. Päätehtävät ovat rajavalvonta maastorajalla ja merialueella sekä henkilöliikenteen rajatarkastukset maarajan ylityspaikoilla, satamissa ja lentoasemilla. Rajavartiolaitos johtaa ja koordinoi meripelastustoimintaa ja osallistuu myös muilla tavoin pelastustoimintaan. Laitos vastaa tullivalvonnasta niillä rajanylityspaikoilla, joilla tullilaitos ei toimi. Rajavartiolaitos tekee tiivistä yhteistyötä erityisesti poliisin ja tullilaitoksen kanssa. Merialueella tehdään yhteistyötä merenkulkulaitoksen ja puolustusvoimien kanssa.

Tietyissä tilanteissa viranomaiset tekevät yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa turvallisuuspalveluiden ylläpitämiseksi. Vapaaehtoisen palokunnan toiminta on kaikissa Turunmaan kunnissa ratkaisevan tärkeällä sijalla palo- ja pelastuspalveluiden ylläpitämisessä. Myös vapaaehtoinen pelastuspalvelu ja vapaaehtoinen meripelastus tarjoavat tärkeää apua viranomaisille.

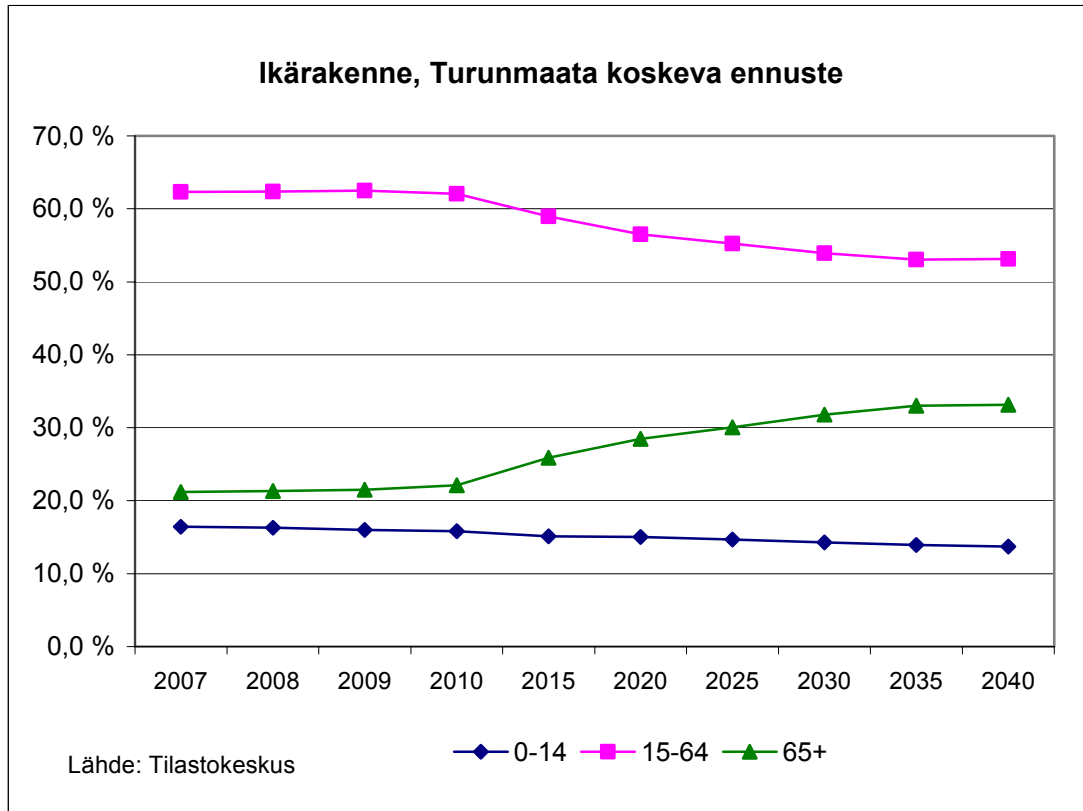
2 Turunmaa alueena

Turunmaa koostuu kahdeksasta kaksikielisestä kunnasta (Dragsfjärdistä, Houtskarista, Iniöstä, Kemiöstä, Korppoosta, Nauvosta, Paraisista ja Västanfjärdistä), joiden enemmistökieli on ruotsi. Alueella on kokonaisuudessaan noin 23 000 asukasta, joista runsaat 60 % on ruotsinkielisiä. Turunmaan kunnissa aloitettiin kunta- ja palvelurakennemuutoksen johdosta kahdet yhdistymisneuvottelut vuonna 2006: Kemiönsaarella Dragsfjärdin, Kemiön ja Västanfjärdin kesken ja Länsi-Turunmaalla Houtskarin, Iniön, Korppoon, Nauvon ja Paraisten kesken.

Tyypillistä alueelle on, että alue on harvaanasuttua ja suhteellisen vaikeakulkuista saariston hajanaisen maantieteen vuoksi. Juuri Turunmaan hajanaisen maantieteen vuoksi fyysiset liikenneyhteydet ovat elintärkeitä asukkaille ja yrityksille. Turunmaa voidaan jakaa maantieteellisesti kolmeen eri saaristotyyppiin: sisäsaaristoon, välisaaristoon ja ulkosaaristoon. Sisäsaaristossa (ja joiltain osin myös välisaaristossa) on tavallisesti kiinteät yhteydet mantereeseen, kun taas suurimmassa osassa välisaaristoa ja ulkosaaristossa joudutaan turvautumaan yhteysaluksiin ja omiin kulkuvälineisiin. Turunmaan kaltaisella saaristoseudulla panostus meriturvallisuuteen on siksi erityisen tärkeää.

Turunmaan väestönkehitys on ollut negatiivista 1950-luvulta lähtien. Viime vuosina negatiivinen kehitys on kuitenkin taittunut ja joissakin kunnissa jopa kääntynyt positiiviseksi. Tilastokeskuksen viimeisin väestönkehitysennuste (vuodelta 2007) osoittaa positiivisen suuntauksen jatkuvan. Samalla kuitenkin väestön ikärakenne muuttuu niin, että vanhusten osuus kasvaa.

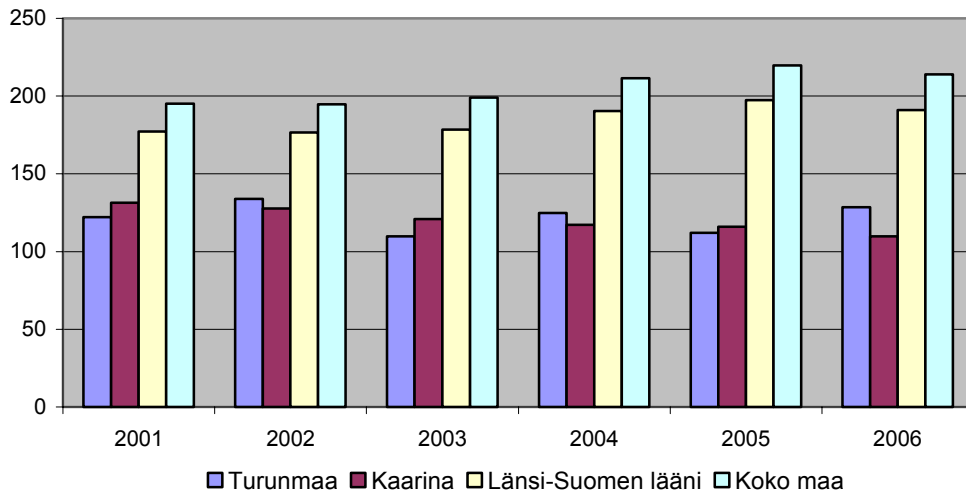
Työttömyysaste on ollut Turunmaalla pidemmän aikaa alhaisempi kuin muualla Varsinais-Suomessa tai koko Suomessa yhteensä. Turunmaan ja muun Suomen välinen ero on kuitenkin pienentynyt viime vuosina, ja kun työttömyysaste oli Turunmaalla 4,6 % maaliskuun lopussa 2007, vastaava luku oli Varsinais-Suomessa 6,6 % ja koko Suomessa 8,5 %.

Nuorten työttömyys ei ole Turunmaalla kovin suuri ongelma. Varsinais-Suomen työllisyyskatsauksen mukaan maaliskuun lopussa 2007 Turunmaalla oli yhteensä 28 alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa, joista noin puolet Paraisilla. Houtskarissa ja Iniössä ei tuona ajankohtana ollut lainkaan nuoria työttömiä. Vaikka nuorten työttömien määrä ei ole suuri, jokaiselle yksittäiselle nuorelle on kuitenkin tärkeää luoda työllistymisedellytykset syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Vapaa-ajanasukkaiden määrä lisääntyy tasaisesti, ja mökkien tason noustessa rajanveto vakinaisen asumisen ja vapaa-ajan asumisen välillä on yhä vaikeampaa. Vapaa-ajan asuminen muistuttaa yhä enemmän vakinaista asumista, ja usein vapaa-ajanasuntoja käytetäänkin kakkosasuntoina. Vaikka alueen asukasluku ei ole erityisen suuri, alueen turvallisuuspalveluita tarkasteltaessa on otettava huomioon, että alueella liikkuvien ihmisten lukumäärä voi kesäisin moninkertaistua.

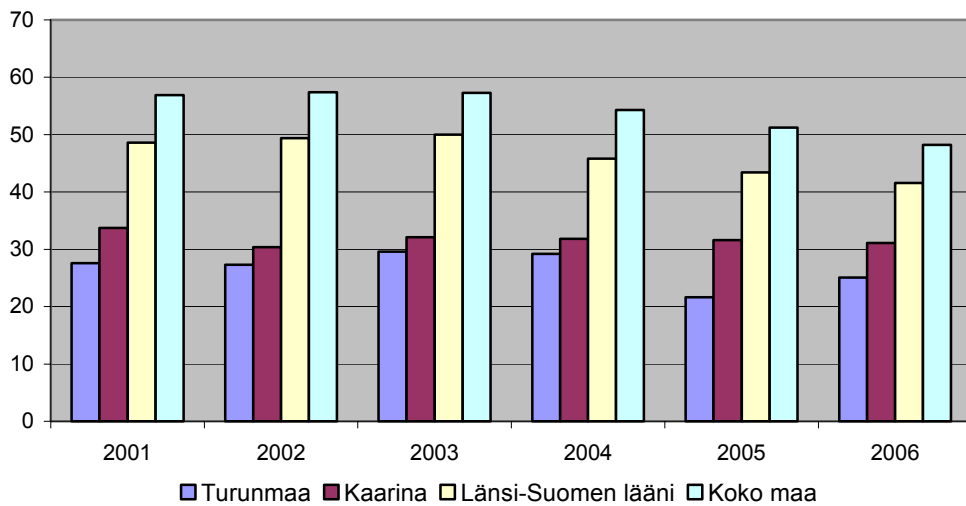
Rikollisuus on Turunmaalla verraten vähäistä. Ilmoitettujen rikosten määrä 1 000 asukasta kohden on alhaisempi kuin koko maassa yhteensä tai muualla Länsi-Suomen läänissä. Myös omaisuusrikosten ja henkirikosten määrä 1 000 asukasta kohden on Turunmaalla verrattain pieni.

Ilmoitettujen rikosten määrä 1 000 asukasta kohden

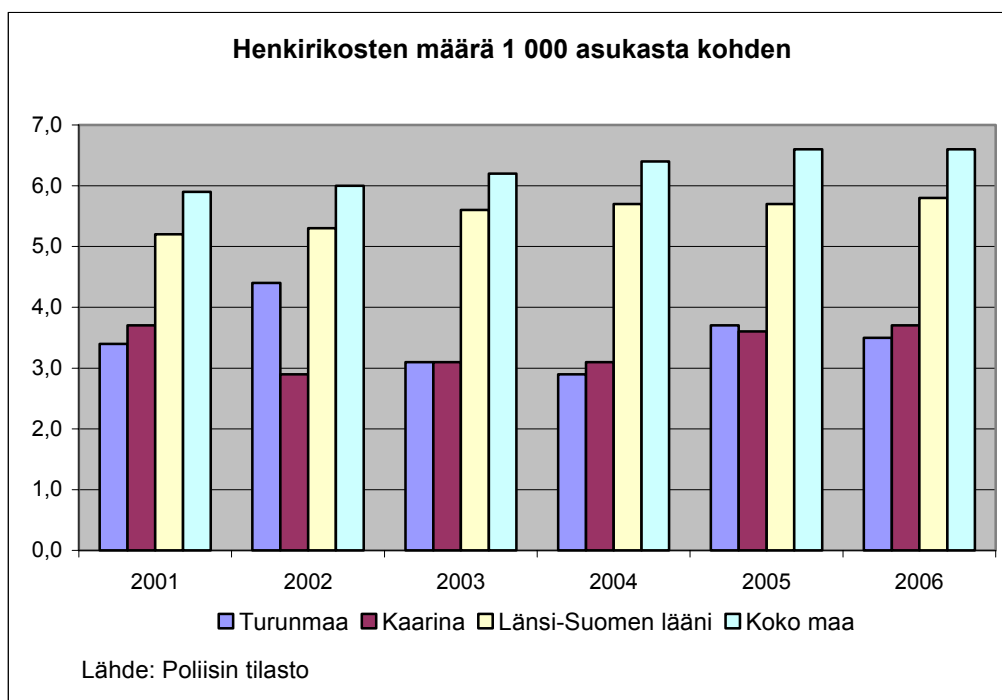

Lähde: Poliisin tilasto

Omaisuusrikosten määrä 1 000 asukasta kohden

Lähde: Poliisin tilasto

Poliisin rikostilastojen perusteella Turunmaan voidaan siis objektiivisesti tarkasteltuna sanoa olevan verrattain turvallinen alue.

Myös pelastusviranomaisten tilastojen mukaan näyttää siltä, että Turunmaa on suhteellisen turvallinen alue. Loukkaantumiseen tai kuolemaan johtavia onnettomuuksia näyttää tapahtuvan Turunmaalla vähemmän kuin muualla Varsinais-Suomessa, Länsi-Suomen läänissä tai koko maassa yhteensä. On kuitenkin muistettava, että onnettomuuksien tilastointi ei kaikilta osin ole täysin luotettavaa, koska esimerkiksi eri onnettomuustyyppien rekisteröintikäytäntö saattaa vaihdella eri pelastuslaitosten välillä.

Onnettomuuksissa kuolleiden ja loukkaantuneiden määrä vuonna 2005

	Kuolleet	Kuolleet / 10 000 as.	Loukkaan- tuneet	Loukkaantuneet / 10 000 as.
Koko Suomi	177	0,34	9 674	18,41
Länsi-Suomen lääni	67	0,36	3 800	20,42
Varsinais-Suomi	2	0,04	966	21,20
Turunmaa	0	0	36	15,82

Onnettomuuksissa kuolleiden ja loukkaantuneiden määrä vuonna 2006

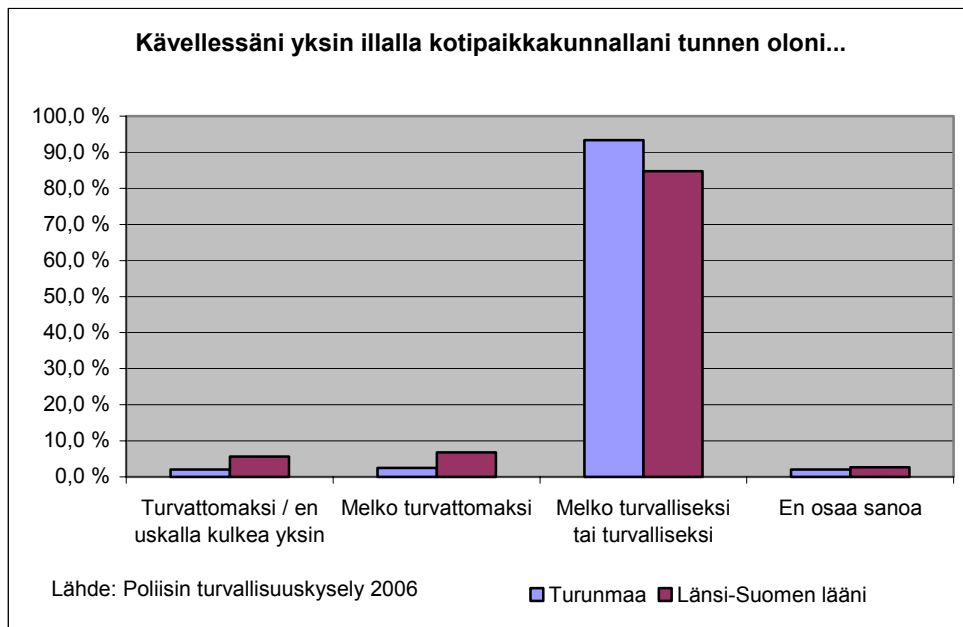
	Kuolleet	Kuolleet / 10 000 as.	Loukkaan- tuneet	Loukkaantuneet / 10 000 as.
Koko Suomi	157	0,30	9 736	18,45
Länsi-Suomen lääni	54	0,29	3 795	20,32
Varsinais-Suomi	8	0,17	956	20,88
Turunmaa	0	0	36	15,79

Lähde: Länsi-Suomen lääninhallitus/pelastusosasto. Tilastoissa eivät ole mukana sairaankuljetukset, koska pelastuslaitokset eivät tilastoi sairaankuljetuksia.

Kaikista Turunmaalla vuosina 2005 ja 2006 henkilövahinkoihin johtaneista onnettomuuksista vallitsevin onnettomuustyyppi olivat liikenneonnettomuudet.

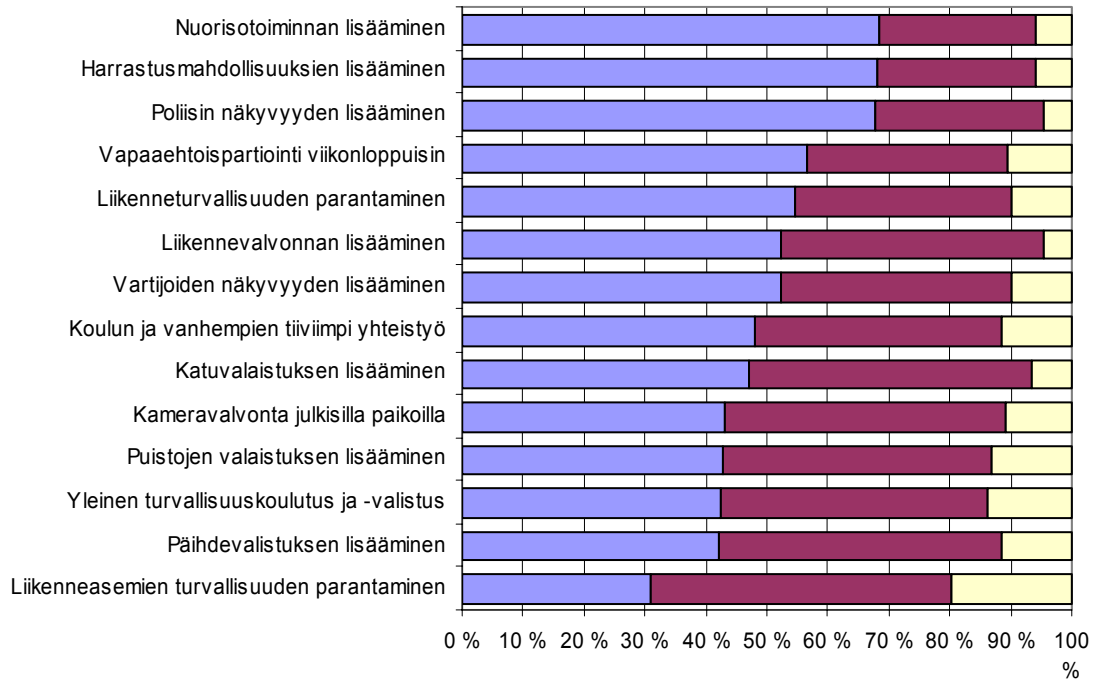
Asukkaiden kokema, subjektiivinen turvallisuudentunne ei kuitenkaan aina korreloi todellisen rikoksen tai onnettomuuden uhriksi joutumisen riskin kanssa. Ihminen voi tuntea olonsa turvattomaksi, vaikka rikoksia ja onnettomuuksia tapahtuu vähän, ja toisaalta turvallisuudentunne voi olla korkealla myös alueella, jolla rikoksia ja onnettomuuksia on suhteellisen paljon.

Asukkaat kokevat kuitenkin Turunmaan turvalliseksi alueeksi. Vuonna 2006 toteutettiin maanlaajuinen kyselytutkimus ”Poliisin turvallisuuskysely 2006”, jonka tulosten perusteella voidaan todeta, että Turunmaata pidetään suhteellisen turvallisenä alueena. Turunmaalaiset tuntevat yleisesti ottaen olonsa turvallisemmaksi esimerkiksi iltaisin kotipaikkakunnallaan liikkuessaan kuin muualla Länsi-Suomen läänissä asuvat.

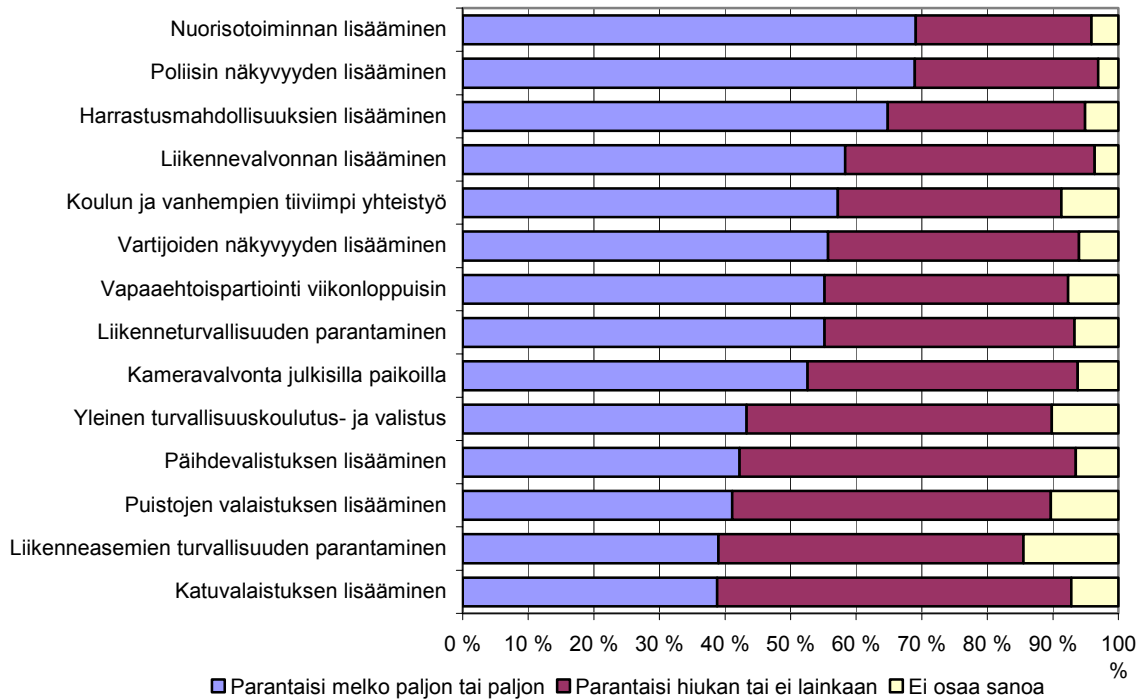
Kyselyssä tiedusteltiin myös millaisiin toimenpiteisiin kotikunnan turvallisuuden parantamiseksi voitaisiin ryhtyä. Asukkaiden mielestä kolme tärkeintä toimenpidettä olisivat nuorisotoiminnan tarjonnan, harrastusmahdollisuuksien ja poliisipartioinnin lisääminen. Nämä toimenpiteet koettiin tärkeimmiksi myös koko Länsi-Suomen läänissä.

Turvallisuutta parantavat toimenpiteet (Turunmaa)

Lähde: Poliisin turvallisuuskysely ■ Parantaisi melko paljon tai paljon ■ Parantaisi hiukan tai ei lainkaan □ Ei osaa sanoa

Turvallisuutta parantavat toimenpiteet (Länsi-Suomen lääni)

Lähde: Poliisin turvallisuuskysely 2006

3 Painopistealueet

Turunmaan turvallisuussuunnitelmalla on kolme pääasiallista painopistealuetta: lapset ja nuoret, ikääntyvä väestö sekä liikenneturvallisuus ja yhdyskuntasuunnittelu. Tavoitteena on tarkastella turvallisuutta asukkaiden näkökulmasta.

Suunnitelma keskittyy samalla pääasiassa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, jotka voivat parantaa asukkaiden turvallisuutta. Usein myöhemmän vaiheen monimutkaisilta (ja kalliilta) ongelmilta voidaan välttyä suhteellisen yksinkertaisilla ja halvoilla ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä.

Vaikka suunnitelma käsittääkin pääasiassa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, se ei tarkoita sitä, että akuuteissa kriisitilanteissa ja onnettomuuksien yhteydessä tehtävien panostusten tarvetta aliarvioitaisiin. Onnettomuuksien sattua avun pitää olla hyvin organisoitua ja nopeasti paikalla. Saatavilla pitää olla myös onnettomuuksien jälkeistä kriisinhallintaa.

Kolmannen sektorin merkitys on hyvin suuri Turunmaan kaltaisella alueella, jossa maantieteelliset etäisyydet ovat pitkiä ja kuntien ja viranomaisten palvelut eivät aina ole nopeasti saatavilla. Kolmannen sektorin toiminnan tulee olla riittävän houkuttelevaa ja kiinnostavaa, jotta näiden kriittisten toimijoiden uusrekrytointi voidaan turvata. Koska kolmannen sektorin toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja yksityishenkilöiden henkilökohtaiseen panokseen, täytyy kuitenkin varoa, ettei näille toimijoille siirretä liian suuria tehtäviä. Julkisen sektorin on edelleen kannettava päävastuu raskaimmista turvallisuusalan tehtävistä. Kolmannen sektorin toiminta on hyvä lisä, erityisesti jos kaikki toimijat tekevät yhteistyötä panostensa yhteensovittamiseksi.

Osa alla ehdotetuista toimenpiteistä on jo toteutettu osassa kuntia, muttei kaikissa. Lähestulkoon kaikissa viranomaisten, kuntien ja kolmannen sektorin kanssa käydyissä keskusteluissa on peräänkuulutettu toimijoiden välisen yhteistyön parantamista. Erityisesti toimijoiden välisen tiedonvaihdon toivotaan lisääntyvän ja parantuvan.

3.1 Lapset ja nuoret

Kaikkien tämän painopistealueen toimenpiteiden päätavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten löytäminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Syrjäytyneestä lapsesta voi aiheutua yhteiskunnalle suuria kustannuksia pitkäksi aikaa eteenpäin, ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat tästä syystä erittäin merkityksellisiä. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet ehkäisevät samalla myös rikoksia, koska nuorten riskiä ajautua rikollisuuteen voidaan näiden toimenpiteiden avulla pienentää.

Erityistä huomiota vaativa kohderyhmä ovat peruskoulunsa lopettavat nuoret, jotka eivät jatka toisen asteen koulutuksessa tai jäävät ilman työ- tai harjoittelupaikkaa. Näiden nuorten ryhmä ei Turunmaalla tosin ole suuri, mutta näiden nuorten tarpeisiin on silti luotava sopivia ratkaisuja.

3.1.1 Alle kouluikäiset lapset

Turunmaalla lasten päivähoidon järjestävät pääasiassa kunnat. Joissakin kunnissa kunta tekee yhteistyötä myös seurakunnan ja/tai kolmannen sektorin kanssa palveluiden ylläpitämisessä.

Koska tavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tunnistaminen, on erittäin tärkeää tunnistaa mahdollisimman aikaisin sellaiset lapset, joilla on erityistarpeita, ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin lapsen tilanteen helpottamiseksi. Äitiys- ja lastenneuvolalla on erittäin tärkeä asema tuleviin äiteihin ja kaikkein pienimpiin lapsiin sekä päivähoidon ulkopuolella oleviin lapsiin liittyvässä ennaltaehkäisevässä työssä, kun taas lasten päivähoidon tehtävänä on tavoittaa loput lapset, joilla on erityistarpeita.

On tärkeää, että niin äitiys- ja lastenneuvolan kuin päivähoidonkin henkilöstöllä on riittävästi tietoa siitä, miten tunnistetaan lapset, joilla on erityistarpeita.

Lasten syrjäytymistä voidaan ehkäistä tarjoamalla apua perheille, joilla on ongelmia. Perheille on voitava tarjota perhetyön ja kotipalvelun apua nykyistä enemmän sekä kuntien että yksityisten palveluntuottajien puolelta.

Toimenpide-ehdotukset:

- äitiys- ja lastenneuvolan ja päivähoidon henkilöstön koulutukseen panostaminen, jotta lapset, joilla on erityistarpeita, voidaan tunnistaa varhaisessa vaiheessa
- kaikkien lasten kehityksen jatkuva seuranta
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä lasten päivähoidon välisen yhteistyön parantaminen
- selkeät ja yhtenäiset säännöt päivähoitohenkilöstölle ongelmatilanteita varten
- perhetyöhön ja perheille tarjottavaan kotipalveluun panostaminen
- ”omahoitajajärjestelmän” käyttöönotto päiväkodeissa
- päivähoidon kriisisuunnitelmien jatkuva päivittäminen
- kaikkien lastenhoitopalveluita tarjoavien toimijoiden (kuntien, yksityisten palveluntuottajien ja kolmannen sektorin) välisen yhteistyön lisääminen

3.1.2 Peruskoulu

Peruskoulussa työtä tehdään opetussuunnitelman pohjalta. Opetussuunnitelman laatimisen yhteydessä koulutuksen järjestäjä laatii myös suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Kouluilla tulee olla myös

järjestyssäännöt, jotka edistävät järjestystä ja koulun turvallisuutta ja viihtyisyyttä, sekä pelastussuunnitelma.

Koulujen moniammatillisten oppilashuoltoryhmien avulla voidaan sekä ehkäistä ongelmia että aloittaa aktiivisia toimenpiteitä ongelmien ilmettyä. Koulutoimen ja sosiaalitoimen välinen yhteistyö on erittäin tärkeää, ja luonnollisesti myös vanhemmilla on tärkeä rooli koululaisten ongelmien ratkaisemisessa. Joissakin kouluissa on hyvin aktiivista kotien ja koulujen välistä toimintaa.

Peruskoulu on tärkeä kohderyhmä sekä poliisille että pelastustoimelle, jotka vierailevat kouluissa erilaisissa yhteyksissä mahdollisuuksien mukaan.

Toimenpide-ehdotukset:

- riittävien resurssien varaaminen kouluterveydenhuoltoon ja oppilashuoltoon
- koulutoimen ja sosiaalitoimen välisen yhteistyön parantaminen
- sosiaalityöntekijöiden ja oppilashuoltoryhmien välisen yhteistyön parantaminen
- poliisin ja pelastustoimen säännölliset vierailut kouluissa
- Koti ja koulu -toiminnan aktivoiminen Turunmaalla
- ”perheryhmien” käynnistäminen koululuokissa
- harkinta liittyen siihen, tulisiko koulukuraattorit siirtää koulutoimesta sosiaalitoimeen
- kaikkien koulujen suunnitelmien jatkuva päivittäminen sekä selkeät säännöt henkilöstölle ja oppilaille erilaisia ongelmatilanteita varten
- jatkuvat pelastautumisharjoitukset kaikissa kouluissa

3.1.3 Vapaa-ajan toiminta

Miekkäät harrastukset ja kokoontumistilat luovat nuorille yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta.

Sekä kunnat että kolmas sektori järjestävät nuorille erilaista vapaa-ajan toimintaa. Lapsille ja nuorille toimintaa järjestävät yhdistykset voivat usein hakea kunnalta avustusta toiminnalleen. Joissakin kunnissa on kunnan ylläpitämä nuorisotalo, jonne nuoret voivat kokoontua, kun taas toisissa kunnissa tilojen osalta tehdään yhteistyötä esim. nuorisoseuran kanssa.

Toimenpide-ehdotukset:

- panostaminen nuorisotoimintaan tarkoitettuihin tiloihin, myös viikonloppuisin
- kuntien, kolmannen sektorin ja viranomaisten välisen yhteistyön parantaminen
- kaikkien lapsille ja nuorille vapaa-ajan toimintaa tarjoavien toimijoiden välisen yhteistyön parantaminen

3.1.4 Lastensuojelu ja kotona tapahtuva väkivalta

Turunmaalla tehdään edelleen suhteellisen vähän lastensuojeluilmoituksia (lukuun ottamatta Paraista). Ilmoituksia tehdään kuitenkin aikaisempaa enemmän, joten suhtautuminen lastensuojeluilmoitusten tekemiseen on ainakin jossain määrin muuttunut. Esimerkiksi poliisi on ottanut aktiivisemmän roolin lastensuojeluilmoitusten suhteen.

Yleensä lastensuojeluilmoitus tehdään kuitenkin aivan liian myöhään ja joskus ilmeiset lastensuojelulle kuuluvat asiat jätetään kokonaan ilmoittamatta (perheväkivalta, nuorten alkoholin- ja huumeidenkäyttö jne.). Olisi erittäin tärkeää, että lastensuojelu saa ilmoituksen ennen kuin joudutaan turvautumaan huostaanottoon tai muihin rajuihin toimenpiteisiin.

Uusi 1. tammikuuta 2008 voimaan tuleva lastensuojelulaki (417/2007) laajentaa ilmoittamisvelvollisuutta lastensuojeluasioissa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanotto toimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Turunmaan kunnilla ei tällä hetkellä ole sopimusta kriisisijoituksesta tilanteissa, joissa lapsi joudutaan ottamaan huostaan. Ongelma koskee erityisesti ruotsinkielisiä lapsia. Paraisille suunniteltu lastensuojelulaitos saattaa lieventää tätä puutetta.

Toimenpide-ehdotukset:

- kuntien, viranomaisten ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön parantaminen lastensuojelullisten toimenpiteiden osalta
- lastensuojelutyöstä ja uudesta lastensuojelulaista tiedottaminen kaikille lapsille ja nuorille toimintaa tarjoaville toimijoille
- kaksikielinen ratkaisu huostaan otettujen lasten tilapäiseen kriisisijoitukseen

3.1.5 Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret

Nuorten syrjäytymisen estämiseksi on hyvin tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin niiden nuorten tavoittamiseksi, jotka peruskoulun jälkeen ovat jääneet vaille opiskelu- tai työpaikkaa. Nämä nuoret eivät enää ole kunnan koulutoimen vastuulla, mutta

sosiaalitoimikaan ei aina tavoita heitä. Tällaisten nuorten määrä ei Turunmaalla tosin ole suuri, mutta nuorten aktivoimiseen on kuitenkin panostettava resursseja. Nuorilla voi sitä paitsi olla monia eri ongelmia: työttömyyttä, alkoholiongelmia, rikollisuutta jne.

Paraisilla käynnistyi toukokuussa 2006 Aktiva-hanke. Hankkeen tavoitteena on toimeettomien ja työttömien nuorten eli koulutuksensa keskeyttäneiden nuorten ja koulutuksesta huolimatta ilman työtä olevien nuorten tavoittaminen. Pitkällä aikavälillä tarkoituksena on käynnistää nuorisopaja valtion tuen turvin. Tällaisen palvelun tarve on muualla Turunmaalla tosin vähäisempää, mutta myös sinne on luotava ratkaisuja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittamiseen.

Toimenpide-ehdotukset:

- jatkuva nuorisopajatoiminta
- kuntien koulu-, sosiaali- ja nuorisotoimen välisen yhteistyön parantaminen
- kuntien, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön parantaminen

3.1.6 Nuorten alkoholin- ja huumeidenkäyttö

Huumeita ei tällä hetkellä pidetä suurena ongelmana turunmaalaisten nuorten keskuudessa. Alkoholinkäyttö sitä vastoin on huolestuttavaa lähestulkoon koko alueella.

Paraisilla on muutaman vuoden ajan ollut käynnissä Stopp – Valomerkki -hanke. Koulu, terveydenhuolto, kirkko, sosiaalihuolto, päihdehuolto, partioivat vanhemmat jne. tekevät poliisin kanssa yhteistyötä hankkeen puitteissa nuorten alkoholin- ja huumeidenkäyttöön liittyen. Poliisi ilmoittaa nuorten alkoholin- tai huumeidenkäytöstä lastensuojeluun, ja nuori ja hänen vanhempansa kutsutaan keskustelemaan tapahtuneesta kahden viranhaltijan (erityisnuorisotyöntekijän, päihdekoordinaattorin, sosiaalityöntekijän tai perhetyöntekijän) kanssa. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä kutsuu poliisin uudestaan päihtyneenä tavoittamat nuoret ja entuudestaan lastensuojelun asiakkaana olleet nuoret haastatteluun. Haastattelun yhteydessä nuorille annetaan tietoa alkoholin ja huumeiden käytöstä.

On epävarmaa, saavutettaisiinko nykyisessä muodossa toimivan Stopp – Valomerkki -hankkeen laajentamisella muualle Turunmaahan hyviä tuloksia. Ongelmana on osin se, ettei nuorten alkoholinkäyttö ole muualla Turunmaalla yhtä näkyvää (paitsi jossain määrin kesäisin) ja osin se, ettei poliisilla ole mahdollisuutta olla fyysisesti läsnä samalla tavoin kuin Paraisilla. Koko Turunmaan alueella voitaisiin kuitenkin käynnistää viranomaisten, kuntien ja kolmannen sektorin välinen kontaktiverkosto.

Tapauksissa, joissa Stopp – Valomerkki -verkosto tavoittaa muualta kuin Paraisilta kotoisin olevan nuoren, asiasta ilmoitetaan nuoren kotikunnan sosiaalitoimelle. Pienemmissä kunnissa myös nuorisotyöntekijät ovat avainasemassa nuorten alkoholinkäytön suhteen.

Kouluilla ja kouluterveydenhuollolla on tärkeä rooli nuorten huume- ja alkoholisienteiden muokkaajina. Poliisin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa järjestetään säännöllisesti tiedotuskampanjoita alkoholin- ja huumeidenkäytöstä. Suuri merkitys on myös vanhempien ja muiden aikuisten asenteilla alkoholinkäyttöön.

Toimenpide-ehdotukset:

- Stopp – Valomerkki -toiminnan jatkaminen ja kehittäminen
- Stopp – Valomerkki -verkoston ja kuntien nuorisotyöntekijöiden välisen tiedonvaihdon parantaminen
- kontaktiverkoston luominen viranomaisten, kuntien ja kolmannen sektorin välille koko Turunmaalla
- nuorten ja heidän vanhempiensa asennemuutosta edistävät toimenpiteet yhteistyössä huume- ja alkoholivalistustyötä tekevien toimijoiden kanssa

3.1.7 Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö

Lapsi- ja nuorisotoiminnassa yhteistyö eri toimijoiden kesken on jossain määrin aktiivista. Tarjolla on erilaista nuorille suunnattua projektitoimintaa, leiritoimintaa, uimakouluja, liikuntatoimintaa, erilaisia valistuskampanjoita jne. Kolmannen sektorin toiminnassa on melko pitkälti kyse toimijoiden välisen tiedonvaihdon tehostamisesta niin, että itse kukin tietää mitä toiset tekevät ja että kaiken toiminnan pohjana ovat samat peruseriaatteet.

Toimenpide-ehdotukset:

- lapsille ja nuorille toimintaa tarjoavien toimijoiden välisen tiedonvaihdon parantaminen

3.2 Ikääntyvä väestö

Koska vanhusten osuus kasvaa kasvamisestaan, tämän väestöosan turvallisuuden ja turvallisuudentunteen lisääminen on tärkeää. Koska myös kotona asuminen entistä korkeampaan ikään asti tulee yhä tavallisemmaksi, monien alla esitettyjen toimenpiteiden tavoitteena on kotona asuvien vanhusten turvallisuuden lisääminen. Yhtä tärkeitä ovat kuitenkin myös hoitolaitosten turvallisuutta parantavat toimenpiteet.

Yleinen turvallisuus ja turvallisuudentunne yhteiskunnassa on hyvin tärkeää erityisesti vanhuksille. Vaikka konkreettinen rikoksen uhriksi joutumisen riski ei Turunmaalla ole suuri, vanhuksat voivat kuitenkin tuntea olonsa turvattomaksi eri tavoin. Erityisesti yksinäisyys voi luoda turvattomuutta, minkä vuoksi sosiaalinen verkosto on turvallisuudentunteen lisäämisen kannalta hyvin merkityksellinen. Turvallisuuden luominen kaikille vanhuksille vaatii toimivaa yhteistyötä viranomaisten, kuntien, seurakuntien ja kolmannen sektorin kesken.

3.2.1 Tapaturmat ja turvallisuus kotona

Vaikka kotia pidetään tavallisesti turvallisena paikkana, monet onnettomuudet tapahtuvat juuri kotona. Vanhusten kohdalla kyse on erityisesti kaatumis- ja liukastumisonnettomuuksista. Tämänäkökohtien onnettomuuksien ehkäiseminen erilaisilla yksinkertaisilla toimenpiteillä on suhteellisen helppoa, ja pääasiassa kyse onkin valistustoiminnasta ja tiedon levittämisestä siitä, mitä asioita kodin turvallisuuden lisäämisessä tulee ottaa huomioon. Kuntien, viranomaisten ja muiden organisaatioiden lisäksi myös omaiset ja läheiset ovat erityisen tärkeässä asemassa, mitä tulee vanhusten turvallisuuteen kotona. Panostaminen kodin turvallisuuden parantamiseen hyödyttää sitä paitsi kaikkia asukkaita, iästä riippumatta.

Viranomaiset, mm. sosiaali- ja terveysministeriö, ovat laatineet aineistoa, jota voidaan käyttää erilaisissa koulutuksissa ja valistuskampanjoissa.

Toimenpide-ehdotukset:

- säännöllinen turvallisuusasioihin liittyvä koulutus kotipalvelun ja hoitolaitosten henkilöstölle
- kodin turvallisuusnäkökohdat sisältävän havainnollisen muistilistan hyödyntäminen
- tiedon levittäminen kodin turvallisuudesta eri kanavien kautta (viranomaiset, kunnat, seurakunta, kolmas sektori jne.)
- kodin turvallisuudesta tiedottaminen omaisille ja läheisille eri kanavien kautta

3.2.2 Ehkäisevät kotikäynnit

Turunmaan kuntien kotipalveluhenkilöstö tekee ajan ja mahdollisuuksien mukaan ehkäiseviä kotikäyntejä kaikkien 80 vuotta täyttäneiden luo. Ehkäisevien kotikäyntien tavoitteena on kertoa vanhuksille kunnassa tarjolla olevista palveluista ja vastata vanhuksia askarruttaviin kysymyksiin. Samalla arvioidaan vanhusten toimintakykyä, asumistilannetta ja palveluntarvetta. Mahdollisuuksien mukaan käydään läpi myös kodin riskikohtia ja turvallisuutta.

Toimenpide-ehdotukset:

- riittävien resurssien panostaminen ehkäiseviin kotikäynteihin
- kodin turvallisuuden läpikäymisen ottaminen osaksi kaikkia ehkäiseviä kotikäyntejä

3.2.3 Dementia ja turvallisuus

Dementoituneet ja sekavat vanhukset ovat haaste, johon kaikkien toimijoiden tulee tarttua. Ongelma yleistyy entisestään sitä mukaa kuin vanhusten lukumäärä kasvaa, ja monet heistä asuvat kotona. Sosiaali- ja terveydenhuollon, mielenterveyshuollon ja

pelastuslaitoksen on tehtävä yhteistyötä asiakkaan turvallisuuden ja oikeusturvan takaaviin toimenpiteisiin ryhtymiseksi. Toimenpiteillä minimoidaan samalla tarpeettoman työn määrä.

Toimenpide-ehdotukset:

- strategian luominen eri toimijoiden väliselle yhteistyölle niin, että asiakkaiden turvallisuus lisääntyy
- toimijoiden välisen tiedonvaihdon parantaminen

3.2.4 Tekniset ratkaisut

Vanhusväestön turvallisuuden parantamiseen tähtääviä uusia teknisiä ratkaisuja on koko ajan kehitteillä. Esimerkkinä voidaan mainita automaattiset lääkeannostelijat, kuvapuhelimet, turvapuhelimet, älykkäät palovaroittimet jne. Koska etäisyys lähipalveluihin on Turunmaalla usein pitkä, teknisten ratkaisujen hyödyntämisestä saatava hyöty voi monissa tapauksissa olla suuri.

Toimenpide-ehdotukset:

- osallistuminen pilottihankkeisiin, joissa testataan vanhusten turvallisuutta parantavien uusien teknisten ratkaisujen käyttöä
- vanhustenhuollon henkilöstön kouluttaminen teknisten ratkaisujen käyttöön
- resurssien panostaminen teknisten ratkaisujen saatavuuden lisäämiseksi Turunmaalla

3.2.5 Yksityisten palveluntuottajien ja kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö

Kotipalvelua, kotisairaanhoidoa ja laitoshoidoa tarjoavat tätä nykyä pääasiassa kunnat. Tulevaisuudessa yksityisten vanhustenhuoltopalveluiden merkitys voi kasvaa, ja turvallisuusasioiden osalta on erittäin tärkeää, että eri toimijat tekevät yhteistyötä ja koordinoivat toimintansa niin, että päästään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen kaikkien asiakkaiden kannalta. Turvallisuusnäkökohdat on otettava huomioon yhtä suuressa määrin sekä julkisella sektorilla että yksityisten palveluntuottajien keskuudessa.

Vanhuksia aktivoivassa toiminnassa kolmannen sektorin asema on keskeinen. Esimerkiksi SPR ja Folkhälsan järjestävät erilaista toimintaa vanhuksille, ja erityisesti seurakunnat vierailevat kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ryhmien luona. Koska monet eri toimijat järjestävät toimintaa vanhuksille ja pitävät yhteyttä yksittäisiin vanhuksiin, on tärkeää, että näiden toimijoiden välinen tiedonvaihto toimii hyvin. Vanhusten vapaaehtoistoimintaan osallistuvien tulee olla tietoisia siitä, millaisissa tilanteissa heidän on otettava yhteyttä viranomaisiin tai kunnan vanhustenhuoltoon.

Toimintaa voidaan koordinoida ja ajankohtaisista asioista voidaan levittää tietoa esimerkiksi vanhusneuvoston avulla, jossa olisivat edustettuina kunnat, kolmas sektori ja muut toimijat.

Toimenpide-ehdotukset:

- kolmannen sektorin, kuntien ja viranomaisten välisen yhteistyön parantaminen kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tavoittamiseksi
- vanhuksille toimintaa järjestävien toimijoiden välisen tiedonvaihdon lisääminen
- turvallisuusnäkökohtiin liittyvän yhteistyön parantaminen yksityisten palveluntuottajien kanssa, esimerkiksi koulutusta järjestettäessä
- yksityisille palveluntuottajille, kolmannelle sektorille ja kunnille suunnatut vanhusten turvallisuutta käsittelevät koulutus- ja tiedotustilaisuudet
- turunmaalaisen vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston käynnistäminen

3.2.6 Muuta

Turunmaan kaltaisella alueella, jossa etäisyydet ovat pitkät, vanhusväestön liikkumismahdollisuudet ovat hyvin tärkeä kysymys. Koska yleiset kulkuvälineet eivät monissa tapauksissa ole riittäviä ja taksi on suhteellisen kallis, oma auto on usein ainoa vaihtoehto. Vanhusten ajokyky on valitettavasti monessa tapauksessa alentunut, mikä lisää onnettomuusriskiä. Ajokortin uusimisessa terveydenhuollolla on suuri vastuu.

Yleisesti ottaen joidenkin vanhusten ongelmana on yksinäisyys. Itse esimerkiksi eläkeläisyhdistyksissä mukana olevien aktiivisten vanhusten tai kotipalvelua saavien vanhusten tavoittaminen on suhteellisen helppoa, mutta sellaisten yksinäisten vanhusten tavoittaminen, jotka eivät ole mukana sosiaalisessa toiminnassa, on haasteellista. Heidän kohdallaan tärkeässä asemassa ovat omaiset, kolmas sektori ja seurakunnat.

Turunmaan pienissä yhteisöissä on kuitenkin suhteellisen toimivat sosiaaliset verkostot. Aukkaat tuntevat vastuuta lähimmäisistään ja epäkohtia havaittaessa kynnys ottaa yhteyttä kuntaan tai viranomaisiin on tavallisesti melko matala, erityisesti ikääntyvän väestön kyseessä ollessa.

3.3 Liikenneturvallisuus ja yhdyskuntasuunnittelu

Ihmisen elinympäristön muodostavalla fyysisellä ympäristöllä on aina suuri merkitys turvallisuudentunteen kannalta. Haluttaessa lisätä asukkaiden turvallisuudentunnetta on panostettava selkeään, viihtyisään, hyvin hoidettuun ja siistiin lähiympäristöön.

Esimerkiksi kuntien rakennusvalvonnalla on valvovan viranomaisen ominaisuudessa jo suunnitteluvaiheessa mahdollisuus ottaa esille erityisesti turvallisuusnäkökohdat ja

vaatia harkittuja ratkaisuja. Suunnittelussa on otettava huomioon erityisesti lasten, nuorten ja vanhusten tarpeet.

Poliisi voi vaikuttaa liikenneturvallisuuteen liikennevalvonnalla. Valtakunnan tasolla poliisi on yhteistyössä tielaitoksen kanssa lisännyt kameravalvontaa valtateillä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Liikenneympäristön tulee yleisesti ottaen olla selkeästi ymmärrettävää ja suunniteltu niin, että liikennemerkkien ja kieltojen määrä voidaan minimoida.

3.3.1 Kevyen liikenteen väylät ja katuvalaistus

Turvalliset liikenneolot ovat tärkeitä erityisesti lapsille ja nuorille. Ylipäätään liikenneturvallisuuteen ja turvallisuuteen liittyviin hankkeisiin on osoitettava enemmän määrärahoja. Liikenneturvallisuutta voidaan parantaa panostamalla uusiin kevyen liikenteen väyliin, katuvalaistukseen ja vaarallisia risteyskohtia parantaviin toimenpiteisiin. Erityisesti on painotettava sellaisia toimenpiteitä, jotka parantavat kouluteiden liikenneturvallisuutta; ovathan lapset ja nuoret yksi tämän turvallisuussuunnitelman kohderyhmä.

Turvallinen liikenneympäristö parantaa samalla asuin ympäristön yleistä turvallisuudentunnetta, ja kehittynyt kevyen liikenteen väylien verkosto mahdollistaa kaikkien asukkaiden turvallisen liikkumisen liikenteessä, iästä ja liikkumistavasta riippumatta.

Toimenpide-ehdotukset:

- kevyen liikenteen väyliin ja katuvalaistukseen panostaminen

3.3.2 Rattijuopot

Poliisin tilastojen mukaan rattijuopumustapausten määrä on Turunmaalla vähentynyt, mutta tästä huolimatta rattijuoppoutta pidetään Turunmaalla ongelmana. Ongelma koskee erityisesti pienempiä saaristokuntia, joissa poliisin näkyvyys yleensä on ollut vähäinen.

Valvonnan parantaminen on mahdollinen ratkaisu tähän ongelmaan, mutta vielä tärkeämpää on autoilijoiden asenteiden muuttaminen, sekä Turunmaalla että kansallisesti.

Toimenpide-ehdotukset:

- liikennevalvonnan parantaminen
- autoilijoiden asennemuutokseen tähtäävät toimenpiteet

3.3.3 Meriturvallisuus

Turunmaan kaltaisella saaristoseudulla meriturvallisuus muodostaa tärkeän osan liikenneturvallisuutta. Meriturvallisuuden parantaminen ehkäisevin toimenpitein on tärkeää, mutta tärkeää on myös se, että apua on kriisitilanteissa saatavilla.

Rajavartiostolla on ratkaiseva rooli merivalvonnassa ja turvallisuuspalveluiden tuottamisessa ulkosaariston asukkaille. Myös vapaaehtoinen pelastuspalvelu tarjoaa tärkeää palvelua saaristossa.

Toimenpide-ehdotukset:

- meriturvallisuuteen liittyviin valistuskampanjoihin osallistuminen
- viranomaisten, vapaaehtoisen meripelastuksen ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön parantaminen

3.3.4 Kuntien ja viranomaisten välinen yhteistyö

Poliisia ja pelastuslaitosta pidetään yleensä turvallisuusasioiden asiantuntijoina, ja niiden apuun kannattaisi turvautua suunnitteluprosesseissa. Kunnat voisivat esimerkiksi konsultoida poliisia erilaisiin liikennejärjestelyihin liittyen ja pelastuslaitosta esimerkiksi siltojen, laitureiden ja teiden mitoittamiseen liittyen niin, että pelastusajoneuvot pääsevät kriisitilanteissa aina perille.

Toimenpide-ehdotukset:

- kuntien, poliisin ja pelastuslaitoksen välisen yhteistyön parantaminen liikenne- ja yhdyskuntasuunnittelussa
- poliisin ja pelastuslaitoksen säännöllinen konsultointi asemakaavoja laadittaessa
- kuntien, poliisin ja pelastuslaitoksen yhteiset yhteistyökokoukset

3.4 Muut toimenpiteet

3.4.1 Erityisryhmien asuinturvallisuus

Erityisryhmillä tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöitä, joiden toimintakyky on ikääntymisen, vamman, psyykkisen tai fyysisen sairauden taikka väärinkäytön takia alentunut. Heikentynyt toimintakyky saattaa johtaa vaarallisiin tilanteisiin asuinympäristössä ja se voi myös vaikeuttaa ao. henkilön pelastautumista asunnosta hätätilanteessa. Asumisen turvallisuus on taattava kaikille riippumatta siitä, asuuko kotona vai hoitolaitoksessa.

Toimenpide-ehdotukset:

- erityisryhmille palveluita ja asumispalveluita tarjoavien toimijoiden välisen yhteistyön parantaminen
- kaikkien erityisryhmille asumispalveluita tarjoavien laitosten turvallisuusselvitykset

3.4.2 Sosiaalipäivystys

Kaikkien kuntien on järjestettävä ympärivuorokautista sosiaalipäivystystä, mutta koska päivystys vaatisi noin 100 000 asukkaan väestöpohjan, Turunmaalla toteutettava sosiaalipäivystys ei ole realistinen ajatus. Sosiaalipäivystyksen tarvetta ei kunnissa myöskään pidetä erityisen suurena. Niissä yksittäistapauksissa, joissa sosiaalipäivystystä sitten tarvitaan, tarve on juuri tuolloin kuitenkin sataprosenttinen.

Kevään 2007 aikana on alettu aktiivisesti keskustella yhteistyöstä Turun kanssa kattavaan sosiaalipäivystykseen liittyen. Toivon mukaan Turunmaa voi tulevaisuudessa kuulua osana tähän sosiaalipäivystykseen.

Yhtenä ehtona sosiaalipäivystykseen liittyvän yhteistyön toteutumiselle on mm. se, että huostaan otettuja lapsia on mahdollisuus sijoittaa tilapäisesti mihin vuorokauden aikaan tahansa. Tällainen palvelu on pystyttävä järjestämään koko Turunmaan yhteisenä.

Toimenpide-ehdotukset:

- sosiaalipäivystystoiminnan käynnistäminen yhteistyössä Turun kanssa
- kaksikielinen ratkaisu huostaan otettujen lasten tilapäiseen kriisisijoitukseen

3.4.3 Toimintasuunnitelmat erikoistilanteita varten

Valmiiksi laaditut toimintasuunnitelmat helpottavat asianomaisten osapuolten käytännön toimia erikoistilanteissa, kuten esimerkiksi erilaisissa kriiseissä. Toimintasuunnitelmat voivat olla kaikkea kuolemantapausten varalle kouluissa laadituista suunnitelmista viranomaisten suuronnettomuuksien tai erityisolojen varalle laatimiin valmiussuunnitelmiin.

Joissakin tapauksissa kuntien ja muiden tahojen toimintasuunnitelmat eivät ole ajan tasalla. Suunnitelmia on päivitettävä säännöllisesti kaikki turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja niin, että suunnitelman piirissä oleva henkilöstö voi kriisitilanteessa toimia oikein. Esimerkkinä voidaan mainita päiväkotien ja koulujen kriisisuunnitelmat, kunnallisten laitosten pelastussuunnitelmat ja hoitolaitosten turvallisuussuunnitelmat.

Toimenpide-ehdotukset:

- kriisitilanteita varten laadittujen toimintasuunnitelmien jatkuva päivittäminen
- verkoston muodostaminen eri toimijoiden suunnitelmien synkronoimiseksi ja yhteensovittamiseksi

3.4.4 Turunmaan turvallisuuskoordinaattori

Turvallisuus on laaja käsite, mutta monet Turunmaan turvallisuuden parantamiseksi edellytettävistä toimenpiteistä sisältyvät jo osana kuntien, viranomaisten ja kolmannen sektorin päivittäiseen toimintaan. Mahdollisimman hyvään lopputulokseen pääsemiseksi toimenpiteitä tulisi kuitenkin koordinoita.

Toimenpide-ehdotukset:

- turvallisuuskoordinaattorin saaminen Turunmaalle ulkoisen rahoituksen turvin

3.4.5 Yleisiä näkökohtia viranomaistoimintaan

Kunnat ja kolmas sektori ovat suhteellisen tyytyväisiä viranomaisten toimintaan turvallisuusasioissa. Toimijoiden välinen yhteistyö toimii yleensä melko hyvin. Tärkeä syy siihen, että yhteistyön katsotaan toimivan hyvin, on turunmaalaisten yhteisöjen pienuus ja sosiaalisen kontaktiverkon toimivuus.

Joitakin näkökohtia on kuitenkin esitetty. Yleisesti ottaen poliisin toivotaan näkyvän enemmän, erityisesti pienemmissä kunnissa. Erityisesti nuorisotoimi toivoisi poliisin ottavan yhteyttä ja vierailevan esimerkiksi nuorisotaloilla. Myös poliisin saapumisaikaa hälytyksen tekemisen jälkeen pidetään aivan liian pitkänä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin ja pelastuslaitoksen kontaktiverkko voisi olla aktiivisempi. Erityisesti pelastuslaitos voitaisiin sulauttaa paremmin yhteistyöverkoston.

4 Päättösanat

Suunnitelman laadinnan yhteydessä käydyissä keskusteluissa voitiin todeta, että eri toimijoiden välinen yhteistyö toimii Turunmaalla yleensä suhteellisen hyvin. Vaikka Turunmaata pidetäänkin turvallisena alueena, jossa on vahvat sosiaaliset verkostot, parantamisen varaa on kuitenkin aina. Määrätietoinen panostus yhteisön turvallisuuden parantamiseksi luo myönteisen kuvan turvallisesta Turunmaasta niin nykyisten asukkaiden kuin potentiaalisten seudulle muuttajien keskuudessa.

Osa-alue, jota suunnitelmassa ei ole lainkaan käsitelty, on turvallisuusajattelu elinkeinoelämän piirissä. Useimmat turunmaalaiset yritykset ovat pieniä tai erittäin pieniä, eivätkä ne välttämättä pysty panostamaan turvallisuuteen samanlaisin resurssein kuin suuremmat yritykset. Yritysten turvallisuuden parantamiseen tähtäävien yhteisten ratkaisujen luomiselle saattaa siis olla tarvetta. Erityisen tärkeää olisi turvallisuustietoisuuden lisääminen sellaisissa yrityksissä, jotka tarjoavat majoitus- ja ohjelmajpalveluita. Mahdollinen turvallisuuspuutteista johtuva onnettomuus saattaisi vaikuttaa koko alueen matkailuelinkeinoon.

Toinen tärkeä kysymys on vapaaehtoisten palokuntien asema tulevaisuudessa. Suuressa osassa Turunmaata ollaan täysin riippuvaisia vapaaehtoisvoimin tuotettavista turvallisuuspalveluista. Vapaaehtoisten palokuntien toimintaedellytyksiä voidaan parantaa pääasiassa kansallisella lainsäädännöllä (vrt. esimerkiksi 1. tammikuuta 2008 voimaan tuleva laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta), mutta myös siten, että työnantajille annetaan laajemmat mahdollisuudet ottaa huomioon vapaaehtoisten palokuntalaisten tilanne. Kuntien on myös valvottava vapaaehtoisen palokuntatoiminnan etuja alueellisessa pelastuslaitoksessa.

Turvallisuussuunnitelman toimenpide-ehdotukset ovat yleispiirteisiä, ja jotta turvallisuustyötä voidaan jatkaa, toimenpiteet on konkretisoitava yhteistyössä asianomaisten toimijoiden kanssa. Kunnissa kaikkien toimialojen on sulautettava turvallisuusajattelu päivittäiseen työhönsä ja vastattava kullakin painopistealueella ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamisesta. Toisiinsa liittymättömiä toimenpiteitä on vältettävä, ja tulisikin selvittää voitaisiinko turvallisuussuunnitelman parissa tehtävä työ aiempaa laajemmin sulauttaa muiden vastaavien lakisääteisten suunnitelmien, kuten esimerkiksi valmius-, pelastus- ja kriisisuunnitelmien, laatimiseen.

Edellytyksenä sille, että turvallisuussuunnitelman parissa tehtävä työ voi jatkua menestyksekkäänä ja johtaa toivottuun tulokseen, on että kunnat nimittävät omat vastuuhenkilönsä turvallisuustyöhön ja että Turunmaalla on oma turvallisuuskoordinaattori, jolla on kokonaisvastuu eri toimijoiden toteuttamien toimenpiteiden yhteensovittamisesta.

Turvallisuussuunnitelmaa on tarkistettava jatkuvasti, ja toteutetuista toimenpiteistä on laadittava arvio vuosittain.

Lähdeluettelo

- Turvallisuussuunnitelmien tarkistustyön käynnistäminen.* Suomen Kuntaliiton yleiskirje 14/80/2006, 19.9.2006.
- Arjen turvaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelma.* Sisäasiainministeriön julkaisusarja 44/2004.
- Varsinais-Suomen työllisyyskatsaus 3/2007.* Varsinais-Suomen TE-keskus.
- Erityisryhmien asumisturvallisuuden parantaminen.* Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:25.
- Haiko, Markku (2003): *Kuntaliiton linjaus liiton ja kuntien turvallisuustyölle.* Suomen Kuntaliitto 2003.
- Harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelut.* Sisäasiainministeriön julkaisusarja 39/2006.
- Henriksson, Petra (2004): *Barnomsorgen i Åboland – en kartläggning av kommunernas resurser och utvecklingsbehov samt förslag till lösningar.* Valfärdsprojektet i Åboland. Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.
- Holmqvist, Britta (2004): *Utmaningar inom äldreomsorgen i Åboland.* Valfärdsprojektet i Åboland. Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.
- Johansson, Kenneth & Kristian Vidjeskog: *Trygghetsplan för Åboland.* Poliisiammattikorkeakoulu, poliisipäällystön tutkinto nro 11, 2005–2006.
- Mallén, Agneta (2005): *Trygghet i skärgårdsmiljö. En studie om rädsla för brott i Åboland.* Lund dissertations in sociology 66. Lund 2005.
- Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen.* Sisäasiainministeriön julkaisusarja 19/2006.
- Pihlajamäki, Eini (2004): *Missbrukarvården i Åboland – nulägesbeskrivning och förslag till fortsatta åtgärder.* Valfärdsprojektet i Åboland. Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.
- Poliisin turvallisuuskysely 2006. Länsi-Suomen läänin raportti.* [http://www.poliisi.fi/poliisi/lslh/home.nsf/files/L%C3%A4nsi-Suomen%20l%C3%A4n%C3%A4n%20raportti%202006/\\$file/L%C3%A4nsi-Suomen%20l%C3%A4n%C3%A4n%20raportti%202006.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/lslh/home.nsf/files/L%C3%A4nsi-Suomen%20l%C3%A4n%C3%A4n%20raportti%202006/$file/L%C3%A4nsi-Suomen%20l%C3%A4n%C3%A4n%20raportti%202006.pdf) (13.6.2007)
- Poliisin turvallisuuskysely 2006. Turunmaan kihlakuntaraportti.* Turunmaan kihlakunnan poliisilaitos.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano ja tulokset 2004–2007. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 29/2007.

Turvallisuussuunnitelmien tarkistustyön käynnistäminen. Sisäasiainministeriön kirje 29.8.2006. SM-2005-01261/Tu-0.

Turvallinen Suomi 2006. Tutkimus suomalaisten turvallisuuskäsityksistä. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 13/2006.

Turvallisuustalkoot – Kansallinen rikosentorjuntaohjelma. Oikeusministeriö. Yleisen osaston julkaisu 2/1999.

Uhkien ennakoitua ja hyvinvoinnin kehittämistä. Raportti vuosien 2003–2006 aikana toteutetun Tulevaisuus ja turvallisuus: Poliisin toimintaympäristö muutoksessa (POLTU) -hankkeen kulusta ja tuloksista. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja nro 3/2006.

Liite 1: Turunmaalla turvallisuustyötä tekevät toimijat

Muiden muassa seuraavilla toimijoilla on toimintaa Turunmaan turvallisuussuunnitelmassa käsiteltävillä painopistealueilla:

- Turunmaan kihlakunnan poliisilaitos
- Varsinais-Suomen pelastuslaitos (Turunmaalla toimivat vapaaehtoiset palokunnat mukaan lukien)
- Rajavartiosto/Länsi-Suomen merivartiosto
- Turunmaan kunnat
  - sosiaali- ja terveystoimi
  - nuorisotoimi
  - ympäristö- ja rakennustoimi
- Turunmaan seurakunnat
- SPR
- Folkhälsan
- Vapaaehtoinen meripelastus

Turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä konkretisoitaessa työhön on otettava mukaan ainakin nämä toimijat, mutta myös muut organisaatiot voivat tarvittaessa osallistua.

Liite 2: Rikollisuus Turunmaalla

Hälytystehtävien lukumäärä

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dragsfjärd	169	182	174	210	192	199
Kemiö	250	323	347	346	319	340
Västanfjärd	26	44	38	28	36	28
Houtskari	21	13	18	22	28	22
Iniö	4	2	3	8	5	7
Korppoo	54	57	54	63	68	66
Nauvo	102	123	110	117	109	146
Parainen	907	1 142	1 065	1 134	1 096	1 290
Turunmaa	1 533	1 886	1 809	1 928	1 853	2 098

Rikosten lukumäärä

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dragsfjärd	156	179	164	219	187	132
Kemiö	305	353	296	340	266	256
Västanfjärd	27	11	14	28	13	10
Houtskari	37	24	25	29	29	32
Iniö	8	1	6	6	4	5
Korppoo	64	80	63	74	48	83
Nauvo	115	173	169	153	143	153
Parainen	1 513	1 599	1 309	1 327	1 192	1 414
Turunmaa	2 225	2 420	2 046	2 176	1 882	2 085

Rikoslakirikosten lukumäärä

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dragsfjärd	125	145	99	156	135	94
Kemiö	182	207	167	209	171	175
Västanfjärd	27	7	11	17	12	7
Houtskari	34	20	11	21	21	28
Iniö	8	1	4	6	2	5
Korppoo	51	50	39	57	35	55
Nauvo	61	98	116	108	94	95
Parainen	778	816	899	816	704	803
Turunmaa	1 266	1 344	1 346	1 390	1 174	1 262

Rattijuopumus

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kemiö, Dragsfjärd, Västanfjärd	7	19	14	13	13	5
Nauvo, Korppoo, Houtskari, Iniö	4	7	2	3	6	6
Parainen	17	40	35	34	27	20
Turunmaa	28	66	51	50	46	31

Törkeä rattijuopumus

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kemiö, Dragsfjärd, Västanfjärd	21	12	11	21	11	18
Nauvo, Korppoo, Houtskari, Iniö	7	7	3	10	4	7
Parainen	49	28	45	41	44	30
Turunmaa	77	47	59	72	59	55

Liikenneturvallisuuden vaarantaminen

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kemiö, Dragsfjärd, Västanfjärd	83	75	70	77	78	50
Nauvo, Korppoo, Houtskari, Iniö	27	29	57	48	44	28
Parainen	171	194	135	160	150	172
Turunmaa	281	298	262	285	272	250

Pahoinpitelyt, tehtävien lukumäärä

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dragsfjärd	3	3	3	9	10	12
Kemiö	3	4	7	7	3	10
Västanfjärd				1	1	2
Houtskari	3	1			1	
Iniö						1
Korppoo		3	3	3	1	
Nauvo	2	2	4	5	3	4
Parainen	36	42	29	36	41	32
Turunmaa	47	55	46	61	60	61

Henkirikokset

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dragsfjärd	10	7	7	10	12	9
Kemiö	6	14	7	10	14	13
Västanfjärd	1	1	1		2	
Houtskari	5	2		1	1	5
Iniö						2
Korppoo	4	7	7	2	3	3
Nauvo	1	6	8	8	6	3
Parainen	51	64	40	35	46	44
Turunmaa	78	101	70	66	84	79

Varkaudet / törkeät varkaudet

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kemiö, Dragsfjärd, Västanfjärd	91	106	72	93	61	49
Nauvo, Korppoo, Houtskari, Iniö	33	27	27	46	30	34
Parainen	202	167	277	224	160	207
Turunmaa	326	300	376	363	251	290

Näpistykset

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kemiö, Dragsfjärd, Västanfjärd	12	12	7	17	9	16
Nauvo, Korppoo, Houtskari, Iniö	2	5	3	7	4	5
Parainen	36	49	43	44	25	29
Turunmaa	50	66	53	68	38	50

Vahingonteot

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kemiö, Dragsfjärd, Västanfjärd	36	39	28	38	30	34
Nauvo, Korppoo, Houtskari, Iniö	24	11	8	18	11	18
Parainen	92	102	117	96	80	101
Turunmaa	152	152	153	152	121	153

Huumausainerikokset

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dragsfjärd	3	2				1
Kemiö	2	3	1	3		
Västanfjärd					1	
Houtskari				1		
Iniö						
Korppoo	5				1	1
Nauvo		1				1
Parainen	6	3	14	20	26	24
Turunmaa	16	9	15	24	28	27

Lähde: Turunmaan kihlakunnan poliisi